

असर २०२३ अहवालाच्या पार्श्वभूमीवर शिक्षण
व्यवस्थेच्या पर्यवेक्षणाची यंत्रणा मजबूत
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
परिपत्रक क्र. संकीर्ण २०२४/प्र.क्र.०८/एसडी-६,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दि. ३१ जानेवारी, २०२४.

वाचा:- प्रथम या संस्थेने दि.१७ जाने, २०२४ रोजी प्रसिध्द केलेला (ASER २०२३: Beyond Basics) अहवाल

परिपत्रक

संदर्भाधिन अहवालान्वये देशातील २६ राज्यातील २८ जिल्ह्यातील १४ ते १८ वयोगटातील ३४७४५ युवक-विद्यार्थी यांच्या नमूना निवडी आधारे करण्यात आलेल्या सर्वेक्षणाचे परिणाम प्रसिध्द करण्यात आले आहे. यासाठी राज्यातील नांदेड (ग्रामीण) या जिल्ह्यातील ६० गावातील १३७४ युवकांची नमूना निवड करण्यात आली होती. सदर सर्वेक्षणासाठी कृती कौशल्य, मूलभूत क्षमता तसेच डिजिटल साक्षरता व कौशल्य हे प्रमुख निकष निर्धारित करण्यात आले होते. यापैकी कृती कौशल्य वगळता मूलभूत क्षमता व डिजिटल साक्षरता व कौशल्य यानिकषाच्या आधारावरील नांदेड (ग्रामीण) या जिल्ह्याची व पर्यायाने राज्याची कामगिरी निराशाजनक आहे. हे सर्वेक्षण केवळ एका जिल्ह्यापुरते मर्यादित असले तरी व ते काही मोजक्या निकषांच्या आधारे करण्यात आले असले तरी, त्यातून संपूर्ण राज्याच्या ग्रामीण भागातील स्थितीचे आकलन होऊ शकते.

२. शासन व अधिनस्थ संस्था शैक्षणिक गुणवत्ता वाढी संदर्भात पुरेपूर प्रयत्न करित असताना अशा प्रकारचे परिणाम समोर येणे हे चिंताजनक आहे. याची शासन स्तरावर गंभीर दखल घेण्यात येत असून पर्यवेक्षकीय यंत्रणा मजबूत करण्यासाठी खालील प्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

- अ) केंद्रप्रमुखांनी त्यांच्या अधिनस्थ शाळांना सातत्याने कोणत्याही पूर्वसूचनेशिवाय अचानक भेटी (Surprise Visit) द्याव्यात.
- आ) कोणत्याही इयत्तेतील विद्यार्थ्यांची संपादनूक पातळी जाणून घेण्यासाठी त्यांनी इयत्तेनुसार चाचणी घेऊन विद्यार्थ्यांना कितपत आकलन झाले आहे याची तपासणी करावी.
- इ) उपरोक्त प्रमाणे केलेल्या तपासणीचा अहवाल असमाधानकारक असल्यास संबंधित शिक्षकाला अधिकच्या प्रशिक्षणाची आवश्यकता असल्याची शिफारस त्यांनी संबंधित शिक्षणाधिकाऱ्याकडे करावी.
- ई) शिक्षणाधिकाऱ्यांनी उपरोक्तप्रमाणे शिफारस प्राप्त झाल्यास संबंधित शिक्षकास अधिकच्या प्रशिक्षणासाठी जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थेकडे पाठवावे.
- उ) शिक्षकाने अतिरीक्त प्रशिक्षण घेऊनही विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत फारशी वाढ झाली नसल्याची बाब निदर्शनास आल्यास शिक्षणाधिकाऱ्याने तशा आशयाचा अहवाल यथास्थिती शिक्षण संचालक, प्राथमिक / माध्यमिक यांना सादर करावा.
- ऊ) संबंधित शिक्षणाधिकाऱ्याने केंद्रप्रमुखांच्या उपरोल्लेखित पर्यवेक्षणाच्या कामकाजावर देखरेख व नियंत्रण ठेवावे व त्यांच्याकडून याबाबतचा अहवाल दरमहा प्राप्त होईल याची दक्षता घ्यावी.

३. सदरचे आदेश तात्काळ प्रभावाने अंमलात येतील व त्याची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी सर्व शिक्षणाधिकाऱ्यांची असेल.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२४०१३११२३५५८२३२१ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(शरद माकणे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव.
३. मा. उप मुख्यमंत्री, (वित्त) / (गृह), महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव.
४. मा. सभापती, विधान परिषद / मा. अध्यक्ष, विधानसभा, विधान भवन, मुंबई.
५. मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद / विधासभा, विधानभवन, मुंबई
६. मा. मंत्री. (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. मंत्री. (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१०. संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
११. राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
१२. जिल्हाधिकारी, सर्व
१३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
१४. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१५. शिक्षण संचालक (प्राथमिक), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६. शिक्षण संचालक (योजना), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१७. संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ (बालभारती), पुणे
- १८.अध्यक्ष, राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे
१९. सहसंचालक, (प्रशासन), शिक्षण आयुक्तालय, पुणे
२०. विभागीय शिक्षण उपसंचालक (सर्व)
२१. शिक्षण सहायक संचालक (सर्व)
२२. गटविकास अधिकारी (पंचायत समिती) (सर्व)
२३. मुख्याधिकारी, नगरपालिका, सर्व
२४. शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक) / सर्व.
२५. गटशिक्षणाधिकारी (सर्व)
२६. उपशिक्षणाधिकारी (सर्व)

- २७.विस्तार अधिकारी (शिक्षण) सर्व
- २८.शिक्षण निरीक्षक (सर्व)
- २९. प्राचार्य जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था (सर्व)
- ३०. प्रशासन अधिकारी, महानगरपालिका (सर्व)
- ३१. केंद्रप्रमुख (सर्व)
- ३२. निवड नस्ती (कार्या. एसडी-६)